

בר מצרא במשכון

משום "ועשית הישר והטוב", יש למוכר שדה משדותיו להקדים למכור לשוכנים על גבולותיו [בר מצרא], שבכך יהיו להם שדות סמוכים זה לזה, וטוב להם, ולא למכור לאדם שאין לו שדה באותו מקום, כי לו אין הבדל אם יקנה שדה כאן או במקום אחר.

ומכל מקום, אם משכן את השדה למלוה שהלוה לו ממון, ובא למכור את השדה, הוא קודם לכל אדם, כי הוא כבר עובד בשדה הזו עצמה, וטוב לו לקנות שדה שכבר הורגל בה, מלקנות שדות במקומות אחרים.

עיסקא

המנהג הוא, שהמקבל איזה דבר מחבירו, [סחורה או מעות], כדי שיטרח בו, על מנת שיחלוק עם הבעלים ברווחים, אינו כשומר על כל אותו דבר, [הפטור מלשלם אותו אם נפסד באונס], אלא מקבל על עצמו אחריות חציו, כדי שאם יפסד אותו דבר, לא יהיה כל ההפסד לבעלים.

והטעם לכך, משום שהמקבל נכנס להשתתף ברווחים, וכשם שהוא משתתף ברווחים, ראוי הוא שיהיה שותף בהפסדים.

ולכן כשהוא מקבל את הדבר, חציו נחשב כפיקדון השייך לבעלים, [שאם ייפסד באונס ההפסד שלהם], וחציו נחשב כשלו, וכאילו לווה אותו מהבעלים, ומתחייב לשלם להם את שווי, [ולכן אם נפסד, ההפסד שלו, כי לבעלים חייב לשלם בכל אופן כמה שהוא שווה בשעת הקבלה], ומעתה ראוי שיחלקו ברווחים, שהרי הדבר שייך לשניהם בשווה, וכל אחד נוטל את הרווח של חציו.

שטרי מחוזנאי [=שטרות של בני מחוזא] כשהיו בני מחוזא נותנים סחורות בעיסקא, וכותבים שטר על העיסקא, היו מצרפים לסכום הזה את

מה שהיו מעריכים שירוויחו מהעיסקא [=חצי מהרווח השייך להם מחמת החלק הנחשב כפיקדון].

אולם אסור לעשות כן, כי כל זמן שלא בא הרווח מהעיסקא, אין שום ודאות שיהיה רווח, וכשכותבים כן, מחייבים את המקבל לשלם כאילו הרוויח אף אם יפסיד.

ואפילו אם המקבל מאמין לבעלים, שלא יתבעו ממנו אם יאמר להם שלא הרוויח, אין לכתוב זאת בשטר, שמא ימותו הבעלים, ובניהם לא יאמינו למקבל שלא הרוויח, ויטלו ממנו יותר מהראוי ליטול ממנו.

חכירי נרשאי

עניים בני נרשאה היו לווים מעות מהעשירים, וממשכנים להם את שדותיהם, באופן שהיה מותר למלווים העשירים לאכול את הפירות, [כגון בנכייטא, או בקיצותא, או במשכנתא דסורא, או בלא יכולת לסלק אותם]. אולם המלווים העשירים לא היו מעבדים את השדות בעצמם, אלא מחכירים אותם ללווים העניים, [בסכום קבוע לכל שנה, בין יעשו הרבה, בין לא יעשו כלום], ונמצא עתה ששדות הלווים נשארים בידם, וחייבים לשלם למלווים סכום קבוע כל שנה [על חכירתם], והרי זה כלוים בריבית קצוצה, ולכן אסור לעשות זאת.

ואפילו אם ניכר לכל שהתשלום אינו מחמת ההלוואה, אלא מחמת החכירות, כגון שבתחילה עיבדו המלווים את השדות כמה שנים, ואכלו את הפירות בעצמם, ולא משכנו אותם ללווים, אסור להם להחכיר אותם ללווים לאחר מכן, כי כשיחכירו להם, ויתחייבו לשלם למלווים סכום קבוע כל שנה על הקרקע שמשכנו להם, הדבר נחשב כריבית קצוצה.

באיזה אופן מותר לאדם לקבל

עיסקא ולא יחשב הדבר לריבית

כבר התבאר, שהמקבל עיסקא מחבירו, חציה נחשב של הבעלים, וחציה נחשב שלו, וכאילו לווה אותו מהבעלים. ואם כן, כשטורח בעיסקא עבור שניהם, הרי הוא כטורח עבור הבעלים בחלק השייך להם, בזמן שהוא לווה מהם את חלקו, ומאחר שאסור ללווה לטרוח עבור המלווה, אסור לעשות זאת, אלא אם כן יטול שכר על הטרחה שטורח עבור הבעלים בחלקם.

לדעת רבי שמעון – מותר לעשות זאת רק אם יטול שכר על הטרחה שטורח בחלק הבעלים כפי הראוי לשלם לו על כך, [ולכן אם אין לו מלאכות אחרות, נותנים לו כמו שנותנים לכל העושים כן, אבל] אם היה לו מלאכה אחרת קשה ממנה, והיה מרוויח בה הרבה, אומדים כמה אדם מוכן לפחות משכרו הרב, לעשות מלאכה קלה זו, ולפי אומדן זה יקבל יותר ממה שרגילים לתת על המלאכה הקלה הזו למי שאין לו מלאכה אחרת, שהרי מי שיש לו מלאכה שמשתכר בה הרבה, אינו מניח אותה, אפילו לעשות מלאכה קלה ממנה, אלא אם כן יפחתו משכרו מעט מאד, [וכן פסקו ר"ח ותוס'].

ולדעת רבי מאיר – מותר לעשות זאת, אם יטול שכר על טרחתו בחלק הבעלים, בין יהיה השכר

רב, בין יהיה מעט. רש"י פירש כוונת רבי מאיר, שאין צריך לתת לו שכר כפי שרגילים לתת על הטרחה הזו, ואפילו יתן מעט מאוד, די בכך, ובלבד שיקצצו את השכר הזה מתחילה לשם שכר הטרחה. והתוס' פירשו דברי רבי מאיר באופן אחר. יש מבארים דברי התוס', שאם יש לו מלאכה אחרת, אומדים, כמה אדם שיש לו מלאכה כזו, מוכן לפחות משכרו, ולשבת בטל לגמרי, וזה בלבד נוטל בשכרו, כי מחשיבים את טרחתו לבעלים בעיסקא כבטלה, שהרי כשטורח לעצמו, אין צריך להוסיף טרחה עבור הבעלים. ויש מבארים דברי התוס', שאומדים כמה אדם בטל שאין לו שום מלאכה נוטל על טרחה זו שעושה לבעלים, ולא יטול יותר, אפילו לו עצמו היה קודם לכן מלאכה ששכרה מרובה.

ולדעת רבי יהודה – כל מה שיקבל מהבעלים חוץ מהעיסקא, [אפילו גרוגרת אחת], נחשב כשכר על מה שטורח בחלק הבעלים, אפילו קיבל דבר מועט מאד, ולא קצצו אותו מתחילה לשם שכר טרחתו, ובזה די להתיר לו לקבל את העיסקא, [וכן פסק רבינו תם].

המקבל בהמות לגדל

המקבל בהמות לגדל אותם לבעליהם, על מנת לחלוק עם הבעלים ברווח של הגידול, דינו כמקבל עיסקא המבואר לעיל. ודין הקרן שמקבל, חצי פיקדון של הבעלים, וחצי שלו, וחייב לשלם שוויו לבעלים כהלוואה. ולכן אסור לו לקבל בהמות לגדל ולחלוק ברווחים, אלא אם כן מקבל תשלום על מה שטורח ומאכיל את חלק הבהמות השייך לבעל הבית. [וכמו שנחלקו החכמים לעניין עיסקא, כמה צריך לשלם לו על הטרחה, כך יחלקו בזה].

- ולדעת חכמים, במקום שנהגו ליטול שכר גם על הטורח שצריך לשאת את העגלים בכתף, יש לתת אותו למקבל.

- ולדעת רבן שמעון בן גמליאל, כשהעגל עם אמו, אין נוטלים שכר על מה שצריך להוציא אותו, כי הוא נמשך אחריה, ויוצא בלא עמל. ואף על פי שמעט עמל יש גם בו, די בכך שיטול את הגללים לשכרו.

לזו תרנגולת ולזו ביצים

אשה אחת יש לה תרנגולת הדוגרת על ביצים, ואשה אחת יש לה ביצים שצריך לדגור עליהם להוציא מהם אפרוחים.

- הכל מודים, שמותר לבעלת התרנגולת להשכיר את התרנגולת, שתדגור על הביצים, [ותקבל על כך שכר שהוא שתי אפרוחים], כי כשהיא משכירה את התרנגולת, ואינה מקבלת חלק בביצים, אין הביצים באחריותה, ואינה נחשבת כלוה של בעלת הביצים, ולכן מותר לה לטרוח עבורה.

- אבל אם בעלת התרנגולת מקבלת את הביצים בעיסקא, שתחלוקנה את האפרוחים, נמצא שיש לה חלק בביצים, ומקבלת אחריות על מחציתם, ככל עיסקא, ולכן אסור לה לעשות כן, בלא לקבל שכר על טורח הדגירה, שטורחת בחלק בעלת הביצים. [לדעת רבי יהודה, די בכך שנוטלת לעצמה את הביצים שלא יצאו מהם אפרוחים. ולדעת רבי שמעון, אין היתר, אלא אם תקבל שכרה משלם].

ביצים מוזרות

ביצים מוזרות הן ביצים שאין אפרוח יכול לצאת מהן, ומותרות באכילה כמבואר במסכת חולין.

חלק העוסק ברווח גדול מחלקו בהפסד

כבר התבאר, שהמקבל עיסקא לחלוק עם הבעלים ברווח ובהפסד, ואינו נוטל שכר על טורחו, אסור משום ריבית, כי מה שחולקים בהפסד, הוא משום שמחצה שייך לבעלים, ומחצה שייך למקבל בהלוואה, ואם יחלקו ברווח בשווה, נמצא הלוה עוסק בחלקו של המלוה, ומהנה אותו בחנם.

וכל זה כשחולקים ברווח ובהפסד בשווה, אבל אם יהיה חלקו של הבעלים בהפסד גדול יותר, [כי רוב העסק שייך לו, ורק מקצתו שייך למקבל בהלוואה], מותר להם לחלוק ברווחים בשווה, כי כשחולקים ברווחים בשווה, מקבל העוסק יותר מהראוי לו לפי חלקו, והתוספת הזו היא שכרו על שטורח בחלק הבעלים.

וכן הדין אם יחלקו בשווה בהפסד, [כי מחצית העסק שייך לבעלים, ומחציתו שייך למקבל בהלוואה], וברווחים יקבל העוסק יותר ממחצה, כי כשמקבל יותר מהראוי לו לפי חלקו, התוספת הזו היא שכרו על שטורח בחלק הבעלים.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד

כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)